

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**НАУКОВА СПАДЩИНА МОВОЗНАВЦІВ ХХ СТОЛІТТЯ
КРІЗЬ ПРИЗМУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма
Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною
комісією

факультету іноземної та слов'янської
філології

«30» серпня 2024 р.

Голова

Громова Н. В., кандидат педагогічних
наук, доцент

Суми 2024

Розробник:

Рудь Ольга Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Семенов О. М., докт. пед. наук, проф.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	магістр	вибіркова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
3-й		3-й	
Лекції			
12 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
16 год.		4 год.	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
60 год.		82 год.	
Консультації:			
2 год.	0 год.		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

В умовах національного відродження народу, культури й освіти виникає потреба звернення до наукової спадщини видатних лінгводидактів з метою використання їх здобутків у сучасній школі. На основі синтезу сучасних досягнень лінгводидактичної теорії і практики, переосмислення досвіду минулого структуруються концептуальні засади шкільної лінгвістичної освіти.

Ураховуючи особливості сучасної освіти, однією з яких є зростання ролі регіоналізації в навчанні і вихованні молоді, та основні положення державних документів у галузі освіти (Концепція загальної середньої освіти, Національна доктрина розвитку освіти), в яких передбачено наявність регіонального компонента, покликано забезпечити історичну наступність поколінь, збереження, поширення і розвиток національної культури, виховання патріотів України, громадян з високою моральністю, важливим є звернення у навчальному курсі до лінгводидактичної спадщини відомих мовознавців, які певний час працювали в педагогічних закладах Сумщини.

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у магістрантів загальних та фахових компетентностей; ознайомлення магістрантів із творчим доробком українських мовознавців, які працювали як в Україні, так і за кордоном над лінгводидактичними проблемами шкільної освіти; побудова цілісної картини наукової ситуації в українській лінгводидактиці ХХ століття; спонукання майбутніх філологів до зрілих фахових міркувань в аспекті ролі українських учених в історії становлення української шкільної мовної освіти.

Основні завдання курсу:

- ознайомити магістрантів із життєвою та науковою позицією відомих українських лінгводидактів, науковий доробок яких вивчений ще недостатньо;
- ознайомити магістрантів із основними науковими працями вчених ХХ століття та визначити їхні пріоритети в лінгводидактиці;
- окреслити проблемні напрямки наукової спадщини вчених з урахуванням сучасної лінгводидактичної думки;
- навчити магістрантів аналізувати наукову літературу з різних питань лінгводидактики та критично оцінювати погляди вчених на лінгводидактичні проблеми з урахуванням сучасної лінгводидактичної думки та традиційного трактування тих чи інших питань;
- сформувати у магістрантів власну наукову позицію щодо аналізованих лінгводидактичних проблем.

Методи навчання: абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемно-пошуковий (практичні вправи аналітичного змісту, самостійна робота), дослідницький (реферат, творчі завдання), частково-пошуковий, інтерактивні (тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, практичні роботи та ін.).

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія, консультування), пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій), самостійна робота (виконання тестів, вправ), контрольньо-оцінювальні (виступ, контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зміст курсу тісно пов'язаний з іншими навчальними дисциплінами, насамперед сучасною українською літературною мовою, методикою навчання української мови в середній школі, лінгводидактикою, психологією, педагогікою тощо.

3. Результати навчання за дисципліною

Програма навчальної дисципліни «Наукова спадщина мовознавців ХХ століття крізь призму шкільної освіти» ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності,

системності, міжпредметних зв'язків, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, співпраці викладача і магістра, скеровує подальшу роботу фахівця на підвищення своєї педагогічної майстерності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- життєву та наукову позицію українських лінгводидактів, науковий доробок яких вивчений ще недостатньо;
- основні наукові праці учених ХХ ст. та їхні пріоритети в лінгводидактиці;
- проблемні напрямки наукової спадщини вчених з урахуванням сучасної лінгводидактичної думки.

Студенти повинні **уміти:**

- аналізувати наукову літературу з різних питань лінгводидактики;
- критично оцінювати погляди вчених на лінгводидактичні проблеми;
- ураховувати сучасну лінгводидактичну думку та традиційне трактування тих чи інших питань;
- формувати свою наукову позицію щодо аналізованих лінгводидактичних проблем.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Накопичувальна бально-рейтингова система передбачає оцінювання всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: творчі роботи, презентації, контрольні роботи, поточний контроль.

Основними критеріями оцінювання знань магістрів з курсу «Наукова спадщина мовознавців ХХ століття крізь призму шкільної освіти» є:

- 1) характер і якість самостійної підготовки студента до заняття;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;
- 4) уміння застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях;
- 5) мовленнєве оформлення відповіді, вміння донести інформацію до свідомості інших.

Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання чужих ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Магістр повністю оволодів теоретичним матеріалом, логічно і послідовно викладає його, наводить самостійно приклади і коментує їх, спроможний простежити історію питання чи мовного явища, демонструє вміння застосувати набуті знання у нестандартних ситуаціях. При відповіді студент не допускає фактичних і мовленнєвих помилок. Відповідь студента виважена і науково обґрунтована, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, враховує наявні в лінгвістиці погляди й підходи, можливі альтернативи вирішення.
82-89	Магістр добре володіє навчальним матеріалом, спроможний аналізувати, узагальнювати, реконструювати його. Визначення мовних явищ і понять бездоганні. Фактичні помилки у відповіді відсутні. Магістр демонструє вміння не лише переказувати, а й аналізувати матеріал, даючи прочитаному власну оцінку, аргументуючи висловлені тези загальновідомими доказами.
74-82	Магістр може не лише логічно і повно викладати вивчене, але й виявляє елементарні вміння аналізувати, робити узагальнення, давати чіткі визначення, а в разі потреби переформулювати їх; простежуються здібності змінювати логіку викладу повідомлення, аналізу власного і чужого висловлювання. Більшість теоретичних положень підтверджуються прикладами. Фактичні помилки відсутні.
64-73	Магістр може переказати приблизно половину матеріалу. Непослідовно і незв'язно відтворює зміст прочитаного; губиться при необхідності навести приклади, не завжди може дати відповідь на запитання, що конкретизує його висловлення. Виклад відзначається поверховістю, недостатньою осмисленістю і логічністю, бідністю словника, значною кількістю фактичних помилок.
60-63	Магістр досить послідовно і логічно відтворює матеріал. Не завжди може обґрунтувати висловлені думки, неточно дає визначення окремих мовних фактів; не відповідає на більшість запитань, що конкретизують відповідь; може навести окремі завчені приклади, проте не завжди точно; застосовує набуті знання лише у стандартних ситуаціях.
35-59	Магістр відтворює уривчастими реченнями окремі цілісні смислові фрагменти опрацьованого матеріалу, що становить 1/3 частину загального обсягу змісту певної теми; участь студента у діалозі обмежується однією чи двома елементарними репліками, що не враховують ситуації спілкування. Студент в основному не розуміє того, про що повідомляє, сплутує мовні факти, що спричиняє до грубих

	фактичних помилок; не може навести приклади; допускає 8 мовленнєвих неточностей.
1-34	Магістр епізодично відтворює теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування. Він в основному розуміє суть мовного явища, але не може цілісно і точно його переказати, сплутує мовні факти; не може застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях; відповідь мовленнєво не відшліфована (допускає більше дев'яти мовленнєвих помилок).

Розподіл балів (для студентів денної форми навчання)

Поточний контроль												Разом	Сума
Розділ 1	Розділ 2										Розділ 3		
Т 1.1	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 2.7	Т 2.8	Т 2.9	Т 2.10	Т 3.1		
Поточний контроль												45	100
3	2	5	5	5	5	5	3	2	5	5	-		
Контроль самостійної роботи												55	
5	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5		

Розподіл балів (для студентів заочної форми навчання)

Поточний контроль												Разом	Сума
Розділ 1	Розділ 2										Розділ 3		
Т 1.1	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 2.7	Т 2.8	Т 2.9	Т 2.10	Т 3.1		
Поточний контроль												40	100
-	-	5	-	5	5	5	5	5	5	5	-		
Контроль самостійної роботи												60	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре

74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Усне опитування, доповіді, виступи, творчі роботи, презентації, контрольні роботи, поточний контроль, захист залікових занять.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Історія розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття;

Розділ 2. Лінгводидактична спадщина мовознавців України ХХ століття;

Розділ 3. Методичні ідеї мовознавців Сумщини.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Тема 1.1. Етапи розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття.

Політичні, соціально-економічні та культурні умови розвитку методики української мови в ХХ столітті.

Розвиток основних концепцій методики навчання мови в період відродження національної системи освіти (1905-1920 рр.)

Розвиток методики мови як науки в роки становлення української школи, педагогічних пошуків і новаторства (1921-1932 рр.).

Лінгвометодичні засади навчання української мови в науковій спадщині А. Волошина, О. Курило, Л. Булаховського, М. Бернацького, Я. Резніка.

Проблеми викладання української мови в період формаційно-партійного дискурсу та радянської ідеології (1933-1970 рр.).

Реформування мовної освіти (1980-2000 рр.). Науковий доробок В. Я. Мельничайка, Г. Т. Шелехової, Л. М. Симоненкової, Г. Р. Передрій, Г. М. Смолянінової, М. І. Пентилюк, М. Г. Стельмахович.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОДИДАКТИЧНА СПАДЩИНА МОВОЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

XX СТОЛІТТЯ

Тема 2.1. Наукова та громадська діяльність Степана Смаль-Стоцького (1859–1938)

С. Смаль-Стоцький – громадянин, політичний діяч, науковець – в історії України та українського мовознавства.

С. Смаль-Стоцький як шкільний діяч та педагог.

Діапазон наукових пошуків С. Смаль-Стоцького. Погляди вченого на мовну та правописну проблеми.

Наукова та громадська діяльність С. Смаль-Стоцького в еміграції.

Тема 2.2. Основні наукові здобутки професора Євгена Тимченка (1866–1948)

Життєвий шлях Євгена Тимченка. Формування наукових зацікавлень Є. Тимченка.

Громадська та педагогічна діяльність Є. Тимченка: робота в термінологічних комісіях, викладання української мови в адміністративно-економічному інституті, участь в обговоренні проекту нового українського правопису та орфографічні пропозиції мовознавця тощо. Співпраця мовознавця з Науковим товариством ім. Шевченка.

Фальсифікація справи про націоналістичну діяльність Є. Тимченка, арешт та заслання вченого.

Діапазон мовознавчих питань у науковій спадщині Є. Тимченка: питання діалектології в дослідженнях Є. Тимченка; наукова мова в концепції вченого; питання історичної та сучасної фонетики в працях мовознавця; ідеї теоретичної і функціонально-практичної граматики в дослідженнях Є. Тимченка; вивчення синтаксичної будови української мови в порівняльно- історичному аспекті: синтаксис усіх відмінків, підрядні безприйменникові та прийменникові словосполучення з ними на основі діалектного матеріалу, свідчень пам'яток староукраїнської писемності, відповідних синтаксичних явищ із старослов'янської, російської, чеської, польської, грецької, латинської, німецької, санскриту та деяких інших індоєвропейських мов; сурядні сполучення іменників тощо.

Лексикографічна робота Є. Тимченка як центральна в його науковій діяльності. Ключова концепція укладання двотомного «Русско-малоросійського словаря». Робота вченого над «Історичним словником українського язика». Цінність кодифікованого видання та основні недоліки праці з погляду сучасного стану лексикографічної науки.

Є. Тимченко як автор одного з перших підручників української мови для школи. Структура та зміст укладеної автором «Української граматики» для

III і IV класів тодішніх середніх шкіл в контексті підручників початку XX ст.

Література для дітей у перекладах Є. Тимченка.

Наукова спадщина Є. Тимченка в оцінці видатних мовознавців (І.Огієнка, Ю.Шевельова, А.Кримського, Л.Булаховського).

Тема 2.3. Василь Сімович (1880–1940) – визначний діяч науково-культурного життя України початку XX ст.

В. Сімович – визначний діяч науково-культурного життя України початку XX століття. Формування громадянської позиції та наукових інтересів В. Сімовича в роки навчання в Станіславській гімназії та Чернівецькому університеті. Участь в академічному товаристві «Молода Україна». Просвітня діяльність В. Сімовича.

Лінгвістичний доробок В. Сімовича. Початки наукових досліджень ученого: вивчення методики викладання граматики в середніх школах, робота над історією педагогіки (підготовка підручника для вчительських семінарій), завершення праці над докторською дисертацією «Дієслово в писаннях Йоаникія Галятовського». Нормативний характер «Граматики української мови» В. Сімовича. Проблема гармонії складів у морфології слов'янських мов, походження [у] в українській мові, лінгвістична концепція походження української мови, морфологічні особливості українських прикметників, фонетика і фонологія, звук і фонема, звукові реалізації фонем, походження форми *що* в українській мові, українські імена та прізвища в полі наукових інтересів В. Сімовича.

Викладацька справа професора В. Сімовича у зв'язку з лекційними курсами з української мови, вступу до історії української мови, історичної граматики, діалектології, порівняльної граматики слов'янських мов, методики мови, вступу до мовознавства, староболгарської мови.

Участь у діяльності наукового товариства ім. Шевченка. В. Сімович – організатор науки в Науковому товаристві ім. Шевченка.

Редакторсько-видавнича, перекладацька й публіцистична діяльність В. Сімовича.

Тема 2.4. Основні наукові здобутки Івана Огієнка (1882–1972).

Постать І.Огієнка в українській історії. Громадська і педагогічна діяльність І.Огієнка. Лінгвістична та лінгводидактична проблематика у працях ученого.

Церковний діяч митрополит Іларіон: православний священник та історик української церкви.

Наукова спадщина Івана Огієнка в світлі Кирило-Мефодіївської проблематики. Шляхи постання української мови в науковій концепції вченого. І.Огієнко про назви Русь - Україна - Малоросія.

Роль І. Огієнка у становленні українського правопису.

Іван Огієнко про рідномовні обов'язки та вивчення іноземних мов. Педагогічний зміст “Науки про рідномовні обов'язки” вченого. Рідномовні обов'язки І. Огієнка в сучасній практиці навчальних закладів України.

Загальний огляд підручників з української мови І.Огієнка.

Лексикографічна спадщина науковця. Лінгвістична термінологія у словникарському доробку Івана Огієнка.

Тема 2.5. Лінгводидактичні ідей Сави Чавдарова (1892–1962) у вітчизняній педагогічній думці.

Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність Сави Христофоровича Чавдарова. Педагогічний світогляд С.Х. Чавдарова у контексті шкільної мовної освіти в Україні. Соціокультурні умови, що сприяли формуванню наукового та педагогічного світогляду науковця. Впровадження С. Х. Чавдаровим передових освітніх ідей у шкільну практику мовної освіти.

Науково-педагогічна діяльність С.Х. Чавдарова у галузі шкільної мовної освіти: розробка науково-теоретичних засад методики шкільної мовної освіти; наукова експертиза шкільного підручника; С.Х. Чавдаров про шляхи і засоби удосконалення кваліфікації шкільного вчителя мови і літератури; методичні засади формування в учнів орфографічних умінь і навичок за С.Х. Чавдаровим.

Питання змісту і методів шкільного курсу української мови у спадщині С.Х.Чавдарова: особливості структурування змісту та організації шкільного курсу української мови; методичний інструментарій шкільної мовної освіти.

Творче застосування педагогічних ідей С.Х. Чавдарова в сучасній українській школі й науці.

Тема 2.6. Методичні ідеї Масальського Володимира Івановича (1896–1979) в становленні й розвитку української лінгводидактики.

Життєвий шлях та науково-педагогічну діяльність В.І. Масальського. Чинники, які сприяли становленню і формуванню В. І. Масальського як ученого-методиста.

Лінгводидактична концепцію науковця. Роздуми В. І. Масальського стосовно принципів побудови шкільного курсу фонетики і граматики.

Шляхи підвищення ефективності уроків граматики в лінгводидактичній концепції В. Масальського.

Проблеми розвитку мовлення учнів у науковому доробку вченого.

Аналіз В. Масальським розвитку методичних поглядів видатних учених.

Внесок науковця у професійну підготовку майбутнього вчителя.

Тема 2.7. Лінгвістична спадщина Жовтобрюха Михайла Андрійовича (1905–1995)

Життєвий та науково-педагогічний шлях М.А. Жовтобрюха.

Лінгвістичний доробок Михайла Жовтобрюха.

М. Жовтобрюх про культуру мовлення учнів школи.

Інтерпретація експресивної лексики в лінгвістичній спадщині М. Жовтобрюха.

М. Жовтобрюх як дослідник мови української преси.

Тема 2.8. Наукова спадщина Михайла Шкільника (1910–1989).

Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність Михайла Михайловича Шкільника. Політичні та соціокультурні умови, що сприяли формуванню наукового та педагогічного світогляду науковця.

Внесок Михайла Шкільника в розроблення підходів до викладання української мови у школі. Використання алгоритмічних прийомів на уроках української мови: досвід М. Шкільника.

Питання лексикологічної підготовки учнів у науковій спадщині видатного педагога.

Проблеми вивчення фонетики у школі в науковій спадщині Михайла Шкільника.

Михайло Шкільник про проблемне вивчення частин мови в школі.

Тема 2.9. Науковий доробок українського лінгводидакта Скуратівського Леоніда Віталійовича (1946–2007).

Життєвий шлях і науково-педагогічна діяльність Леоніда Віталійовича Скуратівського.

Погляди Л. Скуратівського на проблему мовленнєвого розвитку школярів. Л. Скуратівський про роль загальнонавчальних умінь у мовленнєвому розвитку учнів.

Питання збагачення мовлення учнів емоційно забарвленою лексикою у науковій спадщині педагога.

Питання практичної риторики в сучасному курсі української мови в науковому доробку Л. В. Скуратівського.

Проблема духовного розвитку особистості в лінгводидактичній спадщині Л. В. Скуратівського.

Тема 2.10. Наукова спадщина Біляєва Олександра Михайловича (1925-2006).

Передумови становлення О.М. Біляєва як науковця і лінгводидакта. Зміст педагогічних ідей творчої спадщини О. М. Біляєва для розвитку лінгводидактичної освіти.

Лінгводидактичні вимоги до уроку української мови за О.М. Біляєвим. Типологія уроків у лінгводидактичній спадщині О.М. Біляєва.

Проблеми дослідження методів навчання рідної мови в науковій спадщині видатного педагога.

Проблема розвитку зв'язного мовлення учнів у педагогічній спадщині О.М. Біляєва. Питання взаємозв'язаного навчання усного і писемного мовлення школярів у методичному доробку вченого.

О.М. Біляєв про вивчення синтаксису в школі

Вивчення й використання передового педагогічного досвіду у світлі праць науковця.

Внесок О.М. Біляєва у створення підручників з рідної мови.

Традиційне та інноваційне в методиці викладання мови і літератури в школі у поглядах О.М. Біляєва.

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНІ ІДЕЇ МОВОЗНАВЦІВ СУМЩИНИ

Тема 3.1. Лінгводидактична спадщина мовознавців Сумщини.

Науковий доробок Олександра Семеновича Скорика. Внесок О. Скорика у підготовку підручників з методики викладання української мови в середній школі.

С. І. Дорошенко – мовознавець, педагог, лінгводидакт. Зауваження вченого до проєкту програми з української мови середньої школи (1967 р.). Погляди С. Дорошенка на роботу над стилістикою української мови в середній школі.

Наукова спадщина Цупруна Л., Самброса Ю., Горяного В., Лисиченко Л.

6.2. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практич	Консуль	Самост.		Лекції	Практич	Консуль	Самост.
Розділ 1. Історія розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття										
Тема 1.1. Етапи розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття	8	2	1		5,5	6,5	0			6
Разом за розділом 1	8	2	1	-	5,5	6,5	0	-	-	6
Розділ 2. Лінгводидактична спадщина мовознавців України ХХ століття										
Тема 2.1. Наукова та громадська діяльність Степана Смаль-Стоцького (1859–1938)	6	-	1		5,7					7
Тема 2.2. Основні наукові здобутки професора Євгена Тимченка (1866–1948)	8	1	2		5,8	0,5	0,5			7
Тема 2.3. Василь Сімович (1880–1940) – визначний діяч науково-культурного життя України початку ХХ ст.	6	1			5,7,5	0,5				7

Тема 2.4. Основні наукові здобутки Івана Огієнка (1882–1972).	9	2	2		5	8	0,5	0,5		7
Тема 2.5. Лінгводидактичні ідей Сави Чавдарова (1892–1962) у вітчизняній педагогічній думці.	8	1	2		5	8	0,5	0,5		7
Тема 2.6. Методичні ідеї Масальського Володимира Івановича (1896–1979) в становленні й розвитку української лінгводидактики.	8	1	2		5	7,5		0,5		7
Тема 2.7. Лінгвістична спадщина Жовтобрюха Михайла Андрійовича (1905–1995).	7	1	1		5	8	0,5	0,5		7
Тема 2.8. Наукова спадщина Михайла Шкільника (1910–1989).	7	1	1		5	7,5		0,5		7
Тема 2.9. Науковий доробок українського лінгводидакта Скуратівського Леоніда Віталійовича (1946–2007).	8	1	2		5	8	0,5	0,5		7
Тема 2.10. Наукова спадщина Біляєва Олександра Михайловича (1925–2006).	8	1	2		5	8	0,5	0,5		7
Разом за розділом 2	57	10	15	0	577,5	3,5	4	-		70
Розділ 3. Методичні ідеї мовознавців Сумщини										
Тема 3.1. Лінгводидактична спадщина мовознавців Сумщини.	7	-		2	5	6				6
Разом за розділом 3	7	-	-	2	5	6	-	-	-	6
УСЬОГО ГОДИН	90	12	16	2	60	90	4	4	-	82

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Етапи розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття	1	-
2	Тема 2.1. Наукова та громадська діяльність Степана Смаль-Стоцького (1859–1938)	1	
3	Тема 2.2. Основні наукові здобутки професора Євгена Тимченка (1866–1948)	2	0,5
4	Тема 2.3. Василь Сімович (1880–1940) – визначний діяч науково-культурного життя України початку ХХ ст.		

5	Тема 2.4. Основні наукові здобутки Івана Огієнка (1882–1972).	2	0,5
6	Тема 2.5. Лінгводидактичні ідей Сави Чавдарова (1892–1962) у вітчизняній педагогічній думці.	2	0,5
7	Тема 2.6. Методичні ідеї Масальського Володимира Івановича (1896–1979) в становленні й розвитку української лінгводидактики.	2	0,5
8	Тема 2.7. Лінгвістична спадщина Жовтобрюха Михайла Андрійовича (1905–1995).	1	0,5
9	Тема 2.8. Наукова спадщина Михайла Шкільника (1910–1989).	1	0,5
10	Тема 2.9. Науковий доробок українського лінгводидакта Скуратівського Леоніда Віталійовича (1946–2007).	2	0,5
11	Тема 2.10. Наукова спадщина Біляєва Олександра Михайловича (1925-2006).	2	0,5
12	Тема 3.1. Лінгводидактична спадщина мовознавців Сумщини.	-	-
Разом		16	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Етапи розвитку методики навчання української мови в школах України ХХ століття	5	6
2	Тема 2.1. Наукова та громадська діяльність Степана Смаль-Стоцького (1859–1938)	5	7
3	Тема 2.2. Основні наукові здобутки професора Євгена Тимченка (1866–1948)	5	7
4	Тема 2.3. Василь Сімович (1880–1940) – визначний діяч науково-культурного життя України початку ХХ ст.	5	7
5	Тема 2.4. Основні наукові здобутки Івана Огієнка (1882–1972).	5	7
6	Тема 2.5. Лінгводидактичні ідей Сави Чавдарова (1892–1962) у вітчизняній педагогічній думці.	5	7
7	Тема 2.6. Методичні ідеї Масальського Володимира Івановича (1896–1979) в становленні й розвитку української лінгводидактики.	5	7

8	Тема 2.7. Лінгвістична спадщина Жовтобрюха Михайла Андрійовича (1905–1995).	5	7
9	Тема 2.8. Наукова спадщина Михайла Шкільника (1910–1989).	5	7
10	Тема 2.9. Науковий доробок українського лінгводидакта Скуратівського Леоніда Віталійовича (1946–2007).	5	7
11	Тема 2.10. Наукова спадщина Біляєва Олександра Михайловича (1925-2006).	5	7
12	Тема 3.1. Лінгводидактична спадщина мовознавців Сумщини.	5	6
Разом		60	82

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія / за заг. ред. Марини Навальної ; укл. : Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.
2. Довбня Л., Т. Товкайло. Історія українського мовознавства в іменах: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2018. 171 с.
3. Маленко О., Борисов В. Українське мовознавство як науковий дискурс : історія, теорія, практика :[навчальний посібник]. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164, [2] с.
4. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.
5. Репресовані мовознавці : [збірник наукових праць / науковий редактор Бойко Н. І.]. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2010. 103 с.
6. Семеног О., Дейниченко Н. Методика викладання української мови у вищих навчальних закладах: Навч. посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2012. 216 с.
7. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 2004. 824 с.

Додаткові:

1. Бондар Л. Внесок С.Х.Чавдарова в розвиток української педагогічної науки (до 110-річчя від дня народження). *Рідна школа*. 2002. №8 - 9. С. 62 - 63.
2. Волошина Н. Іван Іванович Огієнко (митрополит Іларіон). *Українська література в ЗОШ*. 2007. № 1. С. 2.–3.

3. Голуб, Наталія. Проблема духовного розвитку особистості в лінгводидактичній спадщині Л. В. Скуратівського [Текст]. *Українська мова і література в школі*. 2011. № 4. С. 58-61.
4. Історичний погляд на проблему мовленнєвого розвитку особистості у взаємозв'язку з тенденціями суспільного поступу в Європі [Текст] : з наукового доробку Л. В. Скуратівського. *Українська мова і література в школі*. 2011. № 4. С. 3-8.
5. Історичні уроки в контексті сучасного реформування освіти. Круглий стіл „Сава Христофорович Чавдаров і розвиток української педагогічної науки та шкільництва”. *Рідна школа*. 2003. № 1. С. 62 - 66.
6. Калашник В. Духовність рідної мови у концепції Івана Огієнка / В. Калашник. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2006. № 3. 9 с.
7. Клименко Л. Використання творчої спадщини Івана Огієнка на уроках української мови та літератури. *Дивослово*. 2007. № 12 С. 41–44.
8. Кожуховська Л. П. Науковий спадок О. М. Біляєва в контексті сучасної лінгводидактики. *Теоретична і дидактична філологія : збірник наукових праць. В.4. Переяслав-Хмельницький, 2008. С.227-237.*
9. Кубинська І. Іван Огієнко про значення рідної мови в духовному відродженні особистості. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2003. № 1. С. 22-23.
10. Кушнірова Л.В. Дослідження В.І.Масальським передового педагогічного досвіду вчителів-словесників. *Педагогічні науки: Збірник наукових праць. Частина перша. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2004. С.29-35.*
11. Ляхоцький В. На скрижальх вічності. До 125-річчя від дня народження вченого-патріота, державного і політичного діяча Івана Огієнка. *Українська культура*. 2007. № 1. 11 с.
12. Мовчун Л. Духовні скарби Івана Огієнка. *Дивослово*. 2003. № 10. С. 67-70.
13. Мужеловська Л. Іван Огієнко про український правопис у Галичині й на Буковині у ХІХ столітті. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2000. Вип. 93: *Слов'янська філологія*. С. 65-72.
14. Новосьолова, В. Проблема збагачення мовлення учнів емоційно забарвленою лексикою у науковій спадщині Л. В. Скуратівського [Текст]. *Українська мова і література в школі*. 2011. № 4. С. 57-58.
15. Палатна В.В. Проблеми змістовно-методичної структуризації шкільного курсу української мови та літератури у науковій спадщині С.Х.Чавдарова. *Гуманітарний вісник ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди”, Науково-теоретичний вісник. Переяслав-Хмельницький, 2006. № 10 С.3-6.*
16. Палатна В., Розсоха А. Українська мова як предмет шкільної освіти і виховання: історико-педагогічний досвід С.Х.Чавдарова та реалії сучасності. *Теоретична і дидактична філологія: Збірник наукових праць. Київ : Міленіум, Випуск 3, 2008. С.240-249*
17. Палатна В.В. Загальнотеоретичні засади шкільної мовної освіти у педагогічній спадщині С.Х.Чавдарова. *Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2008. Вип. № 3. С.146-149.*
18. Палатна В.В. Українська мова як предмет шкільної освіти і виховання: історико-педагогічний досвід С. Х. Чавдарова. *Історико-педагогічні студії. Науковий часопис КНП ім. М.П.Драгоманова, 2008 р. № 1-(2) С. 97-103*

19. Палатна В.В. С.Х.Чавдаров про викладання української літературної мови в середній школі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди”, Науково-теоретичний вісник. Переяслав-Хмельницький, 2008. № 14 С.190-193.*

20. Пентилюк М.І. Рідномовний кодекс Івана Огієнка. *Дивослово. 2007. № 12. С. 38-41.*

21. Психолого-дидактичні тенденції загального і мовленнєвого розвитку школярів у науці і практиці середньої школи ХХ століття [Текст] : з наукового доробку Л. В. Скуратівського. *Українська мова і література в школі. 2011. № 4. С. 8-13.*

22. Словник-довідник з української лінгводидактики: Навч. посібник / кол. авторів за ред. М.Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2003. 149 с.

23. Українська мова: Енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Титаренко, М. П. Зяблюк та ін. Київ: Укр. енциклопедія, 2000. 725 с.

24. Фасоля А. Іван Огієнко : наука для прийдешніх поколінь. *Українська мова і література в школі. 2007. № 3. С. 47–50.*

25. Шпак В. "Патентований українець" Іван Огієнко. *Урядовий кур'єр. 2007. 21 березня. 21 с.*

26. Шелехова, Галина Про роль загальнонавчальних умінь у мовленнєвому розвитку учнів у науковому доробку Л. В. Скуратівського [Текст]. *Українська мова і література в школі. 2011. № 4. С. 53-56.*

Інформаційні ресурси:

1. Академія педагогічних наук РРФСР [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Електрон. дані. Київ, 2011. – URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Академія_педагогічних_наук_РРФСР.

2. Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія / за заг. ред. Марини Навальної ; укл. : Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2016. 172 с. – URL: http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/8989898989/1507/%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BD%D1%962_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0_2_%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y

3. До 90-річчя від дня народження Олександра Михайловича Біляєва (1925–2006) – URL: http://pmu.in.ua/virtual-exhibitions/90_rokiv_bilyev/

4. Сава Христофорович Чавдаров [Електронний ресурс] / матеріал підгот. Прохоренко О. М. // Державна науково-педагогічна бібліотека України. Електрон. дані. Київ, 2012. – URL: <http://www.dnpb.gov.ua/id/1695>.

5. Савич Л. Культура мовлення вчителя: аналіз наукових розвідок О. М. Біляєва – URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2010/2/visnuk_33.pdf

6. Савич л. П. Вивчення й використання передового педагогічного досвіду у світлі праць О. М. Біляєва – URL: file:///C:/Users/RizhOK/Downloads/NZTNPU_ped_2012_1_7.pdf.

7. Сіяч зерен педагогічної мудрості – [Електронний ресурс] : (до 120-річчя від дня народження Чавдарова Сави Христофоровича – українського педагога, мовознавця, діяча народної освіти) : віртуал. виставка / Олеся Корюненко //

Педагогічний музей України : офіц. сайт музею. Електрон. дані. Київ, 2012. – URL: <http://pmu.in.ua/virtual-exhibitions/sijach-zeren-pedagogichnoi-mudrosti>.

8. Чавдаров Сава Христофорович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Електрон. дані. Київ, 2011. – URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Чавдаров_Сава_Христофорович.

9. Чавдаров Сава Христофорович [Електронний ресурс] // Знамениті, великі, геніальні люди. Найцікавіше про них! Електрон. дані. Київ, 2011. – URL: <http://100v.com.ua/uk/Chavdarov-Sava-Hrisgoforovich-person>.

10. Чавдаров Сава Христофорович [Електронний ресурс] // Pidruchniki.ws : Бібліотека Українських Підручників. Електрон. дані. Київ, 2011. – URL: http://pidruchniki.ws/kulturologiya/chavdarov_sava_hristoforovich.

11. Шеремета Л. П. Становлення О.М. Беляєва як науковця- лінгводидакта – URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_78/part_3/12.pdf